

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 10. januarja 2019¹

Zadeva C-516/17

**Spiegel Online GmbH
proti
Volkerju Becku**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Avtorska pravica in sorodne pravice – Izključni pravici reproduciranja in priobčitve javnosti – Prožnost pri izvajanju v nacionalnem pravu – Izjema, povezana s ciljem poročanja o aktualnih dogodkih – Razumna možnost zahtevanja dovoljenja pred objavo – Sklici, do katerih se lahko dostopa prek hiperpovezave in ki so dani na voljo poleg besedila – Delo, objavljeno v svoji posebni obliki z dovoljenjem avtorja“

Uvod

1. Ne moremo dovolj poudariti vloge, ki jo imata v demokratični družbi svoboda izražanja na splošno in svoboda medijev v konkretnem primeru. Temeljni kamen take družbe sta svobodna izmenjava idej in nadzor družbe nad oblastjo, kar sta mehanizma, pri katerih so mediji nepogrešljiv posrednik.
2. Svoboda izražanja je bila priznana kot temeljna pravica vse od Deklaracije o pravicah človeka in državljana iz leta 1789, z njenim členom 11. Vendar so se avtorji te deklaracije zavedali, da lahko eni z izvajanjem določene svoboščine omejujejo svoboščino drugih. Zato so s členom 4 uvedli načelo, v skladu s katerim „[i]zvrševanje naravnih pravic vsakega človeka tedaj nima drugih omejitev kot onih, ki zagotavljajo drugim članom družbe, da uživajo enake pravice“. Kar zadeva vprašanje, kdo naj bi določil pravila za arbitriranje med temi svoboščinami, je v drugem stavku tega člena pojasnjeno: „Te meje sme določiti samo zakon“.
3. Ti enostavni in naravni načeli sta še vedno aktualni. Namen zakona kot izraza splošne volje² je uravnotežiti različne temeljne pravice v korist vseh. Nič drugače ni na področju avtorskega prava, kot to zelo dobro ponazarja obravnavani primer.

¹ Jezik izvornika: francoščina.

² Tudi to je prispevek Deklaracije iz leta 1789, člen 6.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

4. Člen 9(1) Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del, podpisane 9. septembra 1886 v Bernu (Pariški akt z dne 24. julija 1971), v različici po spremembi z dne 28. septembra 1979 (v nadaljevanju: Bernska konvencija) določa pravico avtorjev, da dovolijo razmnoževanje svojih del. Člen 9(2), člen 10(1) in člen 10a(2) Bernske konvencije določajo:

„Državam unije[, ustanovljene z Bernsko konvencijo,] je prepuščena pravica, da v svojih zakonih dovolijo reproduciranje omenjenih del v določenih posebnih primerih, toda le, če to reproduciranje ni v škodo redni uporabi dela in ne prizadene neupravičene škode zakonitim interesom avtorja.

[...]

Dovoljeni so citati, vzeti iz dela, ki je na zakonit način že postalo dostopno javnosti, s pogojem, da je to v skladu z dobrimi običaji, in v meri, opravičeni z namenom, ki naj se doseže; sem se štejejo tudi citati iz časopisnih člankov in občasnih zbornikov v obliki pregleda tiska.

[...]

Prav tako je državam unije prepuščeno, da določijo v svojih zakonih pogoje, pod katerimi smejo biti pri poročanju o tekočih dogodkih s fotografijami ali po kinematografiji ali radiodifuziji ali z žičnim prenašanjem književna ali umetniška dela, ki jih javnost gleda ali posluša med dogajanjem, reproducirana ali dostopna javnosti v meri, ki jo opravičuje namen obveščanja.“

5. Člen 1(4) Pogodbe SOIL o avtorski pravici³ določa, da „[p]ogodbence ravnajo v skladu s členi 1 do 21 Bernske konvencije in njenim dodatkom.“ V skupni izjavi v zvezi s členom 1(4) Pogodbe SOIL o avtorski pravici je navedeno: „Pravica do distribuiranja [reproduciranja], kakor je določena v členu 9 Bernske konvencije, ter tam dovoljene izjeme, se v celoti uporabljajo v digitalnem okolju, zlasti za uporabo del v digitalni obliki. Dogovorjeno je, da shranjevanje varovanega dela v digitalni obliki na elektronskem nosilcu pomeni reprodukcijo v smislu člena 9 Bernske konvencije.“⁴

Pravo Unije

6. Člen 2(a) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi⁵ določa:

„Države članice predvidijo za spodaj naštete izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

(a) avtorjem za njihova dela;

[...]“

³ Pogodba Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (SOIL) o avtorski pravici, ki je bila sprejeta 20. decembra 1996 v Ženevi in je začela veljati 6. marca 2002 (v nadaljevanju: Pogodba SOIL o avtorski pravici) ter h kateri je Evropska unija pristopila s Sklepom Sveta 2000/278/ES z dne 16. marca 2000 o sprejetju Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorski pravici in Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih v imenu Evropske skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 33, str. 208).

⁴ Deklaracija diplomatske konference, ki je sprejela Pogodbo SOIL o avtorski pravici, priložena tej pogodbi (člen 25 navedene pogodbe).

⁵ UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230.

7. Člen 3(1) te direktive določa:

„Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.“

8. Člen 5(3)(c) in (d) navedene direktive določa:

„Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravic iz členov 2 in 3 v naslednjih primerih:

[...]

(c) reproduciranje v tisku, priobčitev javnosti oziroma dajanje na voljo javnosti objavljenih člankov o aktualnih gospodarskih, političnih ali verskih temah oziroma predvajanih del ali druge vsebine istega značaja v primerih, ko takšna uporaba ni izrecno prepovedana in dokler je naveden vir vključno z avtorjevim imenom, oziroma uporaba del ali predmetov sorodnih pravic v zvezi s poročanjem o aktualnih dogodkih v obsegu, ki ga upravičuje informativni namen, in ob navedbi vira vključno z avtorjevim imenom, razen če se to izkaže za nemogoče;

(d) citati z namenom kritike ali ocene pod pogojem, da se nanašajo na delo ali na predmet sorodnih pravic, ki je že bil zakonito dan na voljo javnosti, da je naveden vir vključno z avtorjevim imenom, razen če se to izkaže za nemogoče, in da je njihova uporaba v skladu s pošteno prakso ter v obsegu, ki ga zahteva poseben namen;

[...]“

9. Nazadnje, člen 5(5) te direktive določa:

„Izjeme in omejitve iz odstavkov 1, 2, 3 in 4 naj se uporabijo le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic.“

Nemško pravo

10. Direktiva 2001/29 je bila v nemško pravo prenesena z Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (zakon o avtorski in sorodnih pravicah) z dne 9. septembra 1965 (v nadaljevanju: UrhG). Člen 50 UrhG določa:

„Za poročanje o aktualnih dogodkih z radijskim oddajanjem ali podobnimi tehničnimi sredstvi, v časopisih, periodičnem tisku in drugih publikacijah ali na katerem koli drugem nosilcu, ki poročajo pretežno o dnevnih dogodkih, pa tudi v filmu, je zakonito reproducirati, distribuirati in priobčiti javnosti, če je to upravičeno z zastavljenim ciljem, dela, ki jih je mogoče gledati in poslušati med dogodki, o katerih se poroča.“

11. Člen 51UrhG določa:

„Reproduciranje, distribuiranje in priobčitev javnosti – za namene citiranja – dela, ki je že objavljeno, so zakoniti, če je obseg uporabe upravičen s posebnim zastavljenim ciljem. Med drugim je zakonito:

1. posamezna dela po njihovi objavi vključiti v samostojno znanstveno delo zaradi pojasnitve njegove vsebine;

2. odlomke dela po njegovi objavi citirati v samostojnem književnem delu;

3. v samostojnem glasbenem delu citirati posamezne odlomke že objavljenega glasbenega dela.“

Dejansko stanje, postopek in vprašanja za predhodno odločanje

12. Volker Beck, tožeča stranka na prvi stopnji in nasprotna stranka v postopku z revizijo v okviru postopka v glavni stvari (v nadaljevanju: nasprotna stranka), je nekdanji poslanec, ki je bil med letoma 1994 in 2017 izvoljen v Bundestag (spodnji dom zveznega parlamenta, Nemčija). Je avtor članka, ki se nanaša na občutljiva in sporna vprašanja v zvezi s kazensko politiko. Ta članek je bil objavljen leta 1988 v okviru zbornika besedil. Urednik je ob tej objavi spremenil naslov rokopisa, poleg tega pa je bil en stavek v njem skrajšan. Nasprotna stranka se je v zvezi s tem pritožila uredniku in od njega neuspešno zahtevala, naj to navede z opombo urednika ob objavi zbornika. Nasprotna stranka se je najpozneje od leta 1993 popolnoma distancirala od vsebine tega članka.

13. Leta 2013 je bil zadevni rokopis članka odkrit v arhivih in predložen nasprotni stranki, ki je tedaj kandidirala za parlamentarne volitve, ki naj bi se izvedle nekaj dni po tem. Nasprotna stranka je dokument dala na voljo različnim uredništvom časopisov kot dokaz, da je bil njen rokopis v članku, objavljenem v zborniku, spremenjen. Nasprotno pa ni privolila v objavo besedil v medijih. Vendar je vseeno sama objavila obe različici članka na svoji spletni strani, pri čemer je na vsaki strani navedla: „Do tega članka zavzemam distanco. Volker Beck.“ Na straneh članka, ki je bil objavljen v zborniku, je bilo poleg tega navedeno „To besedilo je bilo [objavljeno] brez dovoljenja in je bilo spremenjeno, saj je urednik prosto preoblikoval podnaslov in dele besedila.“

14. Družba Spiegel Online GmbH, tožena stranka na prvi stopnji in vlagateljica revizije v okviru postopka v glavni stvari (v nadaljevanju: vlagateljica revizije), upravlja spletni informativni portal *Spiegel Online*. 20. septembra 2013 je objavila članek, v katerem je trdila, da je nasprotna stranka več let zavajala javnost, ker naj bistvena vsebina njenega rokopisa v izdaji iz leta 1988 ne bi bila spremenjena. Poleg tega članka vlagateljice revizije sta bili prek hiperpovezave na voljo za prenos prvotni različici rokopisa in članka nasprotne stranke, objavljenega v zborniku.

15. Nasprotna stranka je nasprotovala temu, da sta bili na spletni strani vlagateljice revizije dani na voljo celotni besedili njenega članka, s čimer naj bi vlagateljica revizije posegla v avtorsko pravico nasprotne stranke. Landgericht (deželno sodišče, Nemčija) je predlogom nasprotne stranke ugodilo. Pritožba vlagateljice revizije je bila nato zavrnjena. Zato je pri predložitvenem sodišču vložila revizijo.

16. V teh okoliščinah je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali določbe prava Unije glede izjem in omejitev [avtorske pravice], določenih v členu 5(3) Direktive 2001/29, pri prenosu v nacionalno pravo dopuščajo prosto presojo?
2. Na kakšen način je treba pri določitvi obsega izjem ali omejitev izključne pravice avtorjev do reproduciranja del (člen 2(a) Direktive 2001/29) in priobčitve del javnosti, vključno z dajanjem na voljo javnosti (člen 3(1) Direktive 2001/29), določenih v členu 5(3) Direktive 2001/29, upoštevati temeljne pravice iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah [(v nadaljevanju: Listina)]?
3. Ali je mogoče s temeljnima pravicama svobode obveščanja (člen 11(1), drugi stavek, [Listine]) ali svobode medijev (člen 11(2) [Listine]) utemeljiti izjeme ali omejitve izključne pravice avtorjev do reproduciranja del (člen 2(a) Direktive 2001/29) in priobčitve del javnosti, vključno z dajanjem na voljo javnosti (člen 3(1) Direktive 2001/29), ki ne spadajo med izjeme in omejitve iz člena 5(3) Direktive 2001/29?

4. Ali dajanja avtorskoppravno zaščiteneh del na voljo javnosti na spletnem portalu medijskega podjetja ni mogoče šteti za poročanje o aktualnih dogodkih iz člena 5(3)(c), drugi primer, Direktive 2001/29, za katero ni potrebno dovoljenje, ker je bilo za medijsko podjetje mogoče in se je od njega lahko razumno pričakovalo, da bo pred dajanjem del avtorja na voljo javnosti pridobilo avtorjevo privolitve?
5. Ali ne gre za objavo z namenom citata v smislu člena 5(3)(d) Direktive 2001/29, kadar citirana pisna dela ali njihovi deli niso nedeljivo vključeni v novo besedilo – na primer v alineji ali v opombi na dnu strani – temveč so prek povezave javno dostopna na spletu poleg novega besedila kot PDF datoteke, ki jih je mogoče samostojno naložiti?
6. Ali je pri vprašanju, kdaj je bilo delo že zakonito dano na voljo javnosti v smislu člena 5(3)(d) Direktive 2001/29, treba upoštevati, ali je bilo to delo v svoji konkretni obliki že prej objavljeno s privolitvijo avtorja?“

17. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je prispel na Sodišče 25. avgusta 2017. Pisna stališča so predložile stranki v glavni stvari, francoska in portugalska vlada, vlada Združenega kraljestva ter Evropska komisija. Iste stranke, razen portugalske vlade, so bile zastopane na obravnavi, ki je potekala 3. julija 2018.

Analiza

18. Predložitveno sodišče je predložilo šest vprašanj za predhodno odločanje, ki se nanašajo tako na razlago določb Direktive 2001/29 kot splošneje na diskrecijsko pravico, ki jo imajo države članice pri prenosu in uporabi teh določb, ter njihovo povezavo s temeljnimi pravicami, zlasti svobodo izražanja in svobodo medijev. V teh sklepnih predlogih bom analiziral ta različna vprašanja, pri čemer pa bom spremenil vrstni red, v katerem jih je postavilo predložitveno sodišče. Najprej bom preučil razlago določb sekundarnega prava, nato pa splošnejša vprašanja, ki se nanašajo na temeljne pravice.

Prvo vprašanje za predhodno odločanje

19. Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje ugotoviti diskrecijsko pravico, ki jo imajo države članice, kadar v notranje pravo prenašajo določbe prava Unije o izjemah in omejitvah avtorske pravice.

20. To vprašanje je podobno petemu vprašanju za predhodno odločanje, ki ga je postavilo isto sodišče v zadevi Pelham in drugi⁶. V svojih sklepnih predlogih v navedeni zadevi predlagam, da se odgovori, da države članice sicer lahko prosto izbirajo sredstva, vendar so obvezane v svojem notranjem pravu zagotoviti varstvo izključnih pravic iz členov od 2 do 4 Direktive 2001/29, te pravice pa se lahko omejijo samo v okviru uporabe izjem in omejitev, ki so izčrpno določene v členu 5 navedene direktive. Zaradi jedrnatosti torej napotujem na preudarke v zvezi s tem vprašanjem v okviru navedenih sklepnih predlogov⁷.

21. Vendar bi želel v nadaljevanju dodati pripombe glede argumentov vlagateljice revizije v njenih stališčih, ki jih je predstavila v obravnavani zadevi.

⁶ C-476/17, ki trenutno teče pred Sodiščem.

⁷ Glej moje sklepnne predloge v zadevi Pelham (C-476/17, [dodati sklic], točke od 71 do 79).

22. Prvič, vlagateljica revizije trdi, da diskrecijska pravica držav članic pri izvajanju avtorskega prava Unije izhaja iz člena 167(4) PDEU. V skladu s to določbo Evropska unija „pri svoji dejavnosti na podlagi drugih določb Pogodb upošteva kulturne vidike, zlasti zaradi spoštovanja in spodbujanja raznolikosti svojih kultur“. Vlagateljica revizije trdi, da ker avtorska pravica spada v ureditev na področju kulture, morajo imeti države članice široko diskrecijsko pravico pri njenem izvajanju, da bi se upoštevala raznolikost njihovih kultur.

23. Toda člen 167 PDEU je splošna usmeritvena določba, ki ureja delovanje institucij Unije na področjih, povezanih s kulturo. Ta člen je celo v uvodni izjavi 12 Direktive 2001/29⁸ izrecno navedel zakonodajalec Unije, ki iz njega med drugim izpeljuje posledice, ki so po mojem mnenju nasprotno od tistih, ki jih izpeljuje vlagateljica revizije, in sicer, da je treba zagotoviti zadostno varstvo avtorskopravno zaščitene del. Vendar tudi če bi objava člankov v zvezi s političnim življenjem spadala pod pojem „kultura“ v smislu člena 167 PDEU, te določbe ni mogoče razlagati tako, da državam članicam dovoljuje odstopanje od brezpogojnih obveznosti, izhajajočih iz sekundarnega prava Unije. Z vsako drugačno razlago bi se zanikala pristojnost Unije, da usklajuje pravo držav članic na katerem koli področju, povezanem s kulturo, kot so avtorska pravica, avdiovizualne storitve, trg umetnin itd. Enako velja, kar zadeva argument vlagateljice revizije, da je pomembnost, ki je v nemškem pravu pripisana svobodi izražanja in svobodi medijev, kulturna posebnost te države članice.

24. Čeprav torej obstaja diskrecijska pravica držav članic, kar zadeva izvajanje Direktive 2001/29, je ta omejena z obveznostmi, ki izhajajo iz obveznih določb te direktive.

25. Drugič, vlagateljica revizije trdi, da cilj tožbe nasprotno stranke v postopku v glavni stvari ni bil zaščititi njenih premoženjskih avtorskih pravic, temveč njene moralne oziroma celo osebne pravice. V zvezi s tem zadostuje ugotovitev, da sta predmet tega postopka dejanji reproduciranja in priobčitve javnosti dela, katerega avtor je nasprotna stranka, s strani vlagateljice revizije, ti dejanji pa nesporno spadata na področje uporabe Direktive 2001/29. Vprašanje podobnosti med obravnavano zadevo in zadevo Funke Medien NRW⁹ bom obravnaval pozneje, v delu v zvezi s povezavo med avtorsko pravico in temeljnimi pravicami.¹⁰

26. Zato argumenti vlagateljice revizije ne omajajo mojih ugotovitev glede diskrecijske pravice držav članic pri izvajanju Direktive 2001/29.

Četrto vprašanje za predhodno odločanje

27. Predložitveno sodišče s četrtem vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali se lahko izjema, kot je poročilo o aktualnih dogodkih, navedena v členu 5(3)(c) Direktive 2001/29, v notranjem pravu omeji na primere, v katerih ni bilo mogoče od uporabnika dela razumno zahtevati, da prosi za dovoljenje njegovega avtorja. V skladu z informacijami, navedenimi v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, namreč taka omejitev izjeme v nemškem pravu izhaja iz sodne prakse predložitvenega sodišča.

28. Ne menim, da bi lahko ta omejitev predstavljala težavo z vidika njene skladnosti z zgoraj navedeno določbo Direktive 2001/29. *Ratio legis* te izjeme namreč izhaja iz dejstva, da je včasih zelo težko, če ne celo nemogoče poročati o aktualnih dogodkih, ne da bi se reproducirala in javnosti priobčila avtorskopravno zaščitena dela. To velja zlasti v dveh vrstah položajev. Prvi položaj je tisti, v katerem je lahko samo delo predmet dogodka, na primer ob odprtju razstave umetniških del ali na koncertu. Poročanje o takem dogodku in torej informacije, zagotovljene javnosti v zvezi s tem dogodkom, bi bile zelo skope, če ne bi bilo mogoče priobčiti vsaj odlomkov del, ki so v središču dogodka, o katerem se

⁸ Natančneje, določbo, ki je veljala pred njim, to je člen 151 ES.

⁹ C-469/17, ki trenutno teče pred Sodiščem.

¹⁰ Glej zlasti točki 69 in 70 teh sklepnih predlogov.

poročila. Drugi položaj je tisti, v katerem je mogoče delo gledati ali poslušati naključno med dogodkom. Pogosto dani primer je glasba, ki spremlja uradno slovesnost. V takih položajih je torej upravičeno avtorju poročila dovoliti reproduciranje in svobodno priobčitev dela, saj gre za aktualni dogodek in torej že zaradi pomanjkanja časa ne bi bilo razumno od njega zahtevati, da prosi za dovoljenje avtorja zadevnega dela. Poleg tega lahko slednji pri izvajanju svoje izključne pravice tudi ne bi dal svojega dovoljenja, kar pa bi poseglo v pravico javnosti do obveščeniosti o zadevnem dogodku.

29. Vendar, kot je izrecno zahtevano v členu 5(3)(c) Direktive 2001/29, se izjema, kot je poročilo, uporablja „v obsegu, ki ga upravičuje informativni namen“. Ta omejitev se po mojem mnenju ne nanaša samo na obseg dovoljenega reproduciranja in priobčitve, temveč tudi na položaje, v katerih se uporablja izjema, to je takrat, kadar od avtorja poročila ni mogoče razumno zahtevati, da prosi za dovoljenje avtorja reproduciranega in priobčenega dela v okviru navedenega poročila. Zato po mojem mnenju omejitev zadevne izjeme, kot je določena v nemškem pravu, ne le, da ni v nasprotju z upošteveno določbo Direktivo 2001/29, temveč je neločljivo povezana z naravo in ciljem te izjeme.

30. Razlog, zaradi katerega se ta izjema ne uporablja v primerih, kakršen je obravnavani, pa je drugje.

31. V členu 5(3)(c) Direktive 2001/29 je ponovljena vsebina člena 10a Bernske konvencije.¹¹ V drugem delu člena 5(3)(c) Direktive 2001/29 je ponovljena vsebina člena 10a(2) Bernske konvencije.¹² Razlagati ga je torej treba v skladu s to določbo Bernske konvencije, saj ima Evropska unija obveznost uskladitve s to konvencijo, kot je imelo Sodišče že priložnost rzsoditi.¹³

32. Toda besedilo člena 10a(2) Bernske konvencije je veliko natančnejše kot analizirana določba Direktive 2001/29.

33. Določba Konvencije se namreč nanaša le na primere poročil o aktualnih dogodkih, sporočenih zvočno ali vizualno (fotografija, radio, televizija, kinematografija). Tedaj je reproduciranje, kolikor to upravičuje informativni namen, dovoljeno za dela, ki so bila *gledana ali poslušana* med dogodki, na katere se nanašajo poročila.¹⁴

34. V nasprotju z navedbami predložitvenega sodišča menim, da te izjeme, razlagane glede na Bernsko konvencijo, ni mogoče uporabiti v položaju, kakršen je obravnavan v postopku v glavni stvari. Po navedbah tega sodišča je dogodek, obravnavan v sporu v glavni stvari, soočenje nasprotne stranke z njenim rokopisom, najdenim v arhivih, in njen odziv na to dejstvo. Navedeni rokopis naj bi bil torej med tem dogodkom priobčen tako, da sta ga vlagateljica revizije kot tudi nasprotna stranka objavili na svoji spletni strani. S to analizo se ne strinjam.

35. Poročilo, za katero gre v obravnavanem primeru, je predstavljeno v obliki pisnega besedila, to je sistema prepisa jezika v obliki grafičnih simbolov. Čeprav se besedilo najpogosteje zaznava vizualno, je za dojetje tako prenesenih informacij potreben mentalni proces dekodiranja teh simbolov. Zato za razliko od zgolj vizualne informacije ne zadostuje golo gledanje besedila, temveč ga je treba prebrati.

11 Iz obrazložitve predloga Direktive 2001/29, ki ga je predstavila Komisija 21. januarja 1998 (COM(97) 628 final), posredno izhaja, da je bila taka volja zakonodajalca. V tej obrazložitvi je med drugim ugotovljeno, da navedena konvencija avtorjem zagotavlja pravico reproduciranja; da se v skladu s skupno izjavo v členu 1(4) Pogodbe SOIL o avtorski pravici ta pravica v celoti uporablja v digitalnem okolju ter da morajo biti izjeme in omejitve v zvezi z navedeno pravico reproduciranja združljive s standardom varstva, določenim s to konvencijo (glej obrazložitev predloga Komisije, str. 14 in 15). Glej tudi uvodno izjavo 44, prvi stavek, Direktive 2001/29.

12 V prvem delu člena 5(3)(c) Direktive 2001/29 je ponovljen člen 10a(1) Bernske konvencije, ki se nanaša na reproduciranje člankov o aktualnih dogodkih in oddajah iste narave. Ta izjema pa ne velja v obravnavani zadevi.

13 Glej nazadnje sodbo z dne 13. novembra 2018, Levola Hengelo (C-310/17, EU:C:2018:899, točka 38).

14 To pojasnilo, v skladu s katerim mora iti za dela, gledana ali poslušana med dogodkom, je navedeno tudi v členu 50 UrhG, v katerem je bila uvedena izjema poročil o aktualnih dogodkih v nemškem pravu.

36. Enako velja za delo, reproducirano v okviru tega poročila, v obravnavanem primeru članek nasprotne stranke. Cilj, ki ga je želela doseči vlagateljica revizije z reproduciranjem in priobčitvijo tega članka, ni bil le predstaviti stališč, ki jih je navedla v svojem poročilu, temveč dokazati, da sta bili različici zadevnega članka – rokopisna različica in različica, objavljena v zborniku – v bistvu enaki in da zato stališča nasprotne stranke v različici, objavljeni v zborniku, niso bila izkrivljena. Za namene takega dokaza ni zadostovalo, da bralec poročila članek gleda: moral ga je prebrati v obeh različicah, saj v nasprotnem primeru ne bi bil dosežen cilj reproduciranja¹⁵. Ne zadostuje torej, da se uporabljeno delo gleda ali posluša med aktualnim dogodkom, ki je predmet zadevnega poročila. V obravnavanem primeru je moral bralec navedenega poročila opraviti dodatno analizo. Taka dodatna analiza pa presega okvir izjeme poročanja o aktualnih dogodkih, določene v členu 5(3)(c) Direktive 2001/29, ki se razlaga z vidika člena 10a(2) Bernske konvencije.

37. Predlagam torej, da se na četrto vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 5(3)(c) Direktive 2001/29 razlagati tako, da uporaba književnega dela v okviru poročila o aktualnih dogodkih ni zajeta z izjemo, določeno v tem členu, če je treba za izpolnitev cilja te uporabe to delo delno ali v celoti prebrati.

38. Takoj moram poudariti, da ta razlaga ne vpliva na pravico javnosti, da dostopa do informacij v zadevnem poročilu. Če se namreč taka uporaba ne obravnava kot zakonita na podlagi zgoraj navedene določbe, se lahko obravnava kot citat, za katerega je določena izjema od izključne pravice avtorja iz člena 5(3)(d) Direktive 2001/29. Ta preudarek nas vodi do petega in šestega vprašanja za predhodno odločanje.

Peto vprašanje za predhodno odločanje

39. Predložitveno sodišče s petim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 razlagati tako, da dajanje avtorskoppravno zaščitene delo na voljo javnosti prek spleta, in sicer v obliki datoteke PDF, do katere je bila v novinarskem članku navedena hiperpovezava, pri čemer pa je do tega članka mogoče dostopati samostojno, spada pod izjemo citata, navedeno v tej določbi.

40. V obravnavanem primeru namreč članek nasprotne stranke ni bil neločljivo vstavljen v članek, ki ga je objavila vlagateljica revizije na svoji spletni strani, temveč je bil dan na voljo na navedeni strani kot samostojna datoteka, povezava s člankom vlagateljice revizije pa je bila zagotovljena s hiperpovezavami. Ta precej nekonvencionalni način citiranja je razlog za dvome predložitvenega sodišča.

41. Izjema citata je ena od najbolj klasičnih izjem od avtorske pravice.¹⁶ Zanj se je dolgo štelo, da velja le za književna dela.¹⁷ V tovrstnih delih so citati tradicionalno označeni tipografsko: z narekovaji, poševno pisavo, črkami, ki se razlikujejo od glavnega besedila, opombami na dnu strani itd.

42. Zdaj se ne zdi izključeno, da se lahko citiranje nanaša na druge kategorije del, zlasti glasbena in kinematografska, pa tudi dela upodablajoče umetnosti.¹⁸ V teh primerih morajo biti seveda načini vključitve citatov v citirajoče delo in njihovo prepoznavanje prilagojeni.

¹⁵ To je uresničevani cilj informacij, če povzamemo besedilo člena 5(3)(c) direktive 2001/29 in člena 10a(2) Bernske konvencije.

¹⁶ Charles Nodier je že leta 1812 v *Questions de littérature légale* ugotovil, da „od vseh navedb, ki si jih lahko izposodimo od avtorja, nedvomno ni bolj upravičene navedbe, kot je citat [...]“. (Citirano po: Pollaud-Dulian, F., *Le Droit d'auteur*, Economica, Pariz, 2014, str. 852).

¹⁷ Člen 10 Bernske konvencije v različici, ki izhaja iz Bruseljskega akta iz leta 1948, je določal: „V vseh državah unije so dovoljeni kratki citati časopisnih člankov in občasnih zbornikov, tudi v obliki pregleda tiska.“

¹⁸ Zdi se, da je Sodišče tiho priznalo izjemo citata v zvezi z fonografskim delom (glej sodbo z dne 1. decembra 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, točki 122 in 123).

43. Enako velja po mojem mnenju pri vključevanju citatov v književna dela. Sodobne tehnologije, zlasti splet, na različne načine omogočajo medsebojno povezovanje besedil, na primer s hiperpovezavami. Seveda mora biti ohranjena tesna povezava med citatom in citirajočim delom. Zasnova spletnih strani se lahko močno razlikuje, zato bi bilo verjetno treba analizirati vsak primer posebej. Na primer, s tako imenovano tehniko *framing* se v spletno stran vgradi vsebina tako, da ima uporabnik spletne strani vtis, kot da je vsebina neposredno objavljena na tej strani, čeprav gre tehnično gledano za hiperpovezavo. Vseeno pa menim, da ni treba takoj izključiti citatov, navedenih z uporabo hiperpovezav.¹⁹

44. Vendar mislim, da težava v obravnavani zadevi konkretno izhaja iz načina, na katerega je vlagateljica revizije reproducirala in dala na voljo članek nasprotne stranke. Po informacijah, ki jih je navedlo predložitveno sodišče, je bil ta članek objavljen na spletni strani vlagateljice revizije v celoti, v obliki datotek PDF, do katerih je bilo mogoče dostopati in jih prenesti neodvisno od glavnega besedila, v katerem je bil opisan zadevni dogodek. Hiperpovezave na te datoteke niso bile navedene le na strani, kjer je bilo glavno besedilo, temveč tudi na glavni spletni strani vlagateljice revizije. Tako dajanje na voljo (in reproduciranje, do katerega je nujno prišlo pred tem) pa po mojem mnenju presega to, kar je dovoljeno v okviru izjeme citata.

45. Kar zadeva možnost citiranja celotnega dela, se zdi pravna teorija razdeljena.²⁰ V členu 5(3)(d) Direktive 2001/29 ni pojasnjen dovoljeni obseg citata. Zdi se, da je Sodišče priznalo citiranje celotnega fotografskega dela²¹, čeprav citat opisuje kot „reproduciranje odlomkov“ dela.²² V Bernski konvenciji je prvotna omejevalna navedba „kratki citati“²³ opuščena in nadomeščena s splošno zahtevo, da se citati uporabljajo „v meri, opravičeni z namenom, ki naj se doseže“. Podobna navedba je bila sprejeta v členu 5(3)(d) Direktive 2001/29. Načeloma bi se torej zdelo dovoljeno, če to upravičuje zastavljeni cilj, da se delo citira v celoti.

46. Točka, v zvezi s katero pa je pravna teorija enotna, je ta, da citat ne sme konkurirati izvirnemu delu, tako se uporabniku ne bi bilo treba sklicevati nanj.²⁴ Tak citat bi namreč s tem, da bi nadomeščal izvirno delo, omogočal izognitev spoštovanju izključnih pravic avtorja na njegovem delu, saj bi jim bila odvzeta celotna vsebina. Avtor tako citiranega dela bi bil torej prikrajšan za bistvo pravic, ki jih ima kot tak, te pravice pa bi lahko namesto njega uresničeval avtor citirajočega dela s tem delom.

47. Po mojem mnenju do tega pride prav v položaju, v katerem je literarno delo – kar je zvrst, v kateri za dojetje dela ni ključna njegova oblika, temveč vsebina – dano na voljo javnosti na spletni strani, v obliki datoteke, do katere je mogoče dostopati in jo prenesti samostojno. Formalno je lahko taka datoteka predstavljena kot citat in povezana z besedilom avtorja citata, na primer s hiperpovezavo. Vendar se navedena datoteka *de facto* uporablja neodvisno od tega besedila in jo lahko samostojno uporabljajo uporabniki spletne strani avtorja citata, pri čemer jim je dan nedovoljen dostop do izvirnega dela, zaradi česar jim ni treba poseči po izvirnem delu.

19 Seveda na tem mestu govorim o povezavah na vsebine, do katerih je zagotovila dostop oseba, ki se sklicuje na izjemo citata. Povezave na spletne strani drugega, na katerih so avtorskoppravno zaščiteni predmeti zakonito dani na voljo, ne pomenijo dejanj reproduciranja niti priobčitve javnosti in zanje torej ni potrebna izjema od izključnih pravic (glej sodbo z dne 13. februarja 2014, Svensson in drugi, C-466/12, EU:C:2014:76, izrek).

20 Glej kot primere med drugim: Barta, J., Markiewicz, R., *Prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varšava, 2016, str. 236 in 237; Pollaud-Dulian, F., *Le droit d'auteur*, Economica, Pariz, 2014, str. 855, in Stanisławska-Kloc, S., „Zasady wykorzystywania cudzych utworów: prawo autorskie i dobre obyczaje (etyka cytatu)“, *Diametros*, št. 19/2009, str. od 160 do 184, zlasti str. 168.

21 Sodba z dne 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, točki 122 in 123). Glej tudi sklepne predloge generalne pravobranilke V. Trstenjak v tej zadevi (C-145/10, EU:C:2011:239, točka 212).

22 Sodba z dne 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, točka 135).

23 Glej opombo 17 teh sklepnih predlogov.

24 Glej med drugim, Barta, J., Markiewicz, R., *Prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varšava, 2016, str. 239; Pollaud-Dulian, F., *Le droit d'auteur*, Economica, Pariz, 2014, str. 851; Preussner-Zamorska, J., Marcinkowska, J., v: Barta, J. (ur.), *Prawo autorskie*, C. H. Beck, Varšava, 2013, str. 565, in Vivant, M., Bruguère, J.-M., *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, Pariz, 2016, str. 572.

48. Menim torej, da lahko izjema citata upraviči različno obsežne uporabe del drugega, na različne tehnične načine. Vendar lahko kombinacija obsega uporabe in uporabljenih tehničnih sredstev privede do prekoračitve mej te izjeme. Izjema citata zlasti ne more zajemati položajev, v katerih je delo, brez dovoljenja avtorja, v celoti dano na voljo javnosti na spletni strani v obliki datoteke, do katere je mogoče samostojno dostopati in jo prenesti.

49. V nasprotju s tem, kar je navedlo predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, menim, da tu ne gre za presojo dejanskega tveganja samostojne uporabe citiranega dela, temveč za opredelitev samega pojma citata²⁵. Vendar vsaj pri književnih delih v primeru kakršnega koli dajanja na voljo celotnega dela na spletu v obliki samostojne datoteke bralcu ni treba poseči po izvirnem delu, s čimer so prekoračene meje te izjeme, ne da bi bilo treba analizirati dejansko tveganje njegove nadaljnje uporabe.

50. Priznanje, da bi lahko citat nadomestil izvorno delo, bi bilo tudi v nasprotju z zahtevami „trojnega preizkusa“, ki je naveden tako v členu 9(2) Bernske konvencije²⁶ kot tudi členu 5(5) Direktive 2001/29, v skladu s katerim izjeme od avtorske pravice ne smejo posegati v normalno uporabo dela niti v zakonite interese avtorja, pri čemer sta ta pogoja kumulativna. Citat, zaradi katerega uporabniku ni treba poseči po izvirnem delu, ker ga ta nadomesti, nujno posega v normalno uporabo dela.

51. Te ugotovitve ne omaje trditev vlagateljice revizije, v skladu s katero nasprotna stranka ni nameravala gospodarsko izkoriščati zadevnega članka, saj je njeno nasprotovanje njegovi priobčitvi izhajalo le iz želje, da se zaščitijo njeni osebni interesi. Ta ugotovitev namreč ne zadeva le uporabe izjeme citata v postopku v glavni stvari, temveč tudi normativne meje te izjeme v pravu Unije. Toda te meje so neodvisne od vprašanja, ali avtor v konkretnem primeru uporablja svoje delo ali ga namerava uporabljati. Zadostuje namreč, da uporaba v okviru izjeme potencialno posega v to uporabo, da bi bila zadevna razlaga izjeme v nasprotju s trojnim preizkusom, kot je določen v členu 5(5) Direktive 2001/29.

52. Zato predlagam, da se na peto vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 razlagati tako, da izjema citata, navedena v tej določbi, ne zajema položajev, v katerih je delo brez dovoljenja avtorja v celoti dano na voljo javnosti na spletni strani v obliki datoteke, do katere je mogoče samostojno dostopati in jo prenesti, zaradi česar uporabniku ni treba poseči po izvirnem delu.

Šesto vprašanje za predhodno odločanje

53. Predložitveno sodišče s šestim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, kako je treba v okoliščinah obravnavanega primera razlagati pogoj iz člena 5(3)(d) Direktive 2001/29, v skladu s katerim citat zadeva le delo, ki je že bilo zakonito dano na voljo javnosti.

54. Ker je treba glede na moj predlog odgovora na peto vprašanje za predhodno odločanje v obravnavanem primeru izključiti uporabo te izjeme, je šesto vprašanje hipotetično. Vendar bom navedel nekaj pripomb v zvezi z njim, če se Sodišče ne bi strinjalo z mojo analizo petega vprašanja za predhodno odločanje.

55. Zahteva, da citat zadeva le dela, ki so že zakonito dana na voljo javnosti, je tradicionalno dopuščena na področju avtorskih pravic in je navedena zlasti v členu 10(1) Bernske konvencije. Cilj te zahteve je zaščititi moralne pravice avtorja, zlasti pravico do razkritja, v skladu s katero je avtor tisti, ki odloča o prvi priobčitvi javnosti ali dajanju na voljo svojega dela javnosti. To prvo dajanje na voljo javnosti se

²⁵ Ta pojem je treba razlagati kot samostojen pojem prava Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 3. septembra 2014, Deckmyn in Vrijheidsfonds C-201/13, EU:C:2014:2132, točke od 14 do 17).

²⁶ In povzet v členu 10 Pogodbe SOIL o avtorski pravici.

lahko izvede s soglasjem avtorja ali na podlagi zakonitega dovoljenja. Zdi se tudi, da je Sodišče molče priznalo razkritje v okviru ene od izjem, in sicer izjeme, določene v členu 5(3)(e) Direktive 2001/29.²⁷ Ta rešitev se mi ne zdi samoumevna, saj izjeme, določene v členu 5, od (1) do (3), Direktive 2001/29, odstopajo le od premoženjskih pravic avtorjev in načeloma ne bi smele posegati v njihove moralne pravice. Kakor koli, to prvo dajanje na voljo javnosti očitno ne more izhajati iz samega citiranja.

56. Kar zadeva članek nasprotne stranke iz postopka v glavni stvari, je iz informacij, vsebovanih v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, razvidno, da je bil ta članek objavljen v eni od različic v zborniku, ki je izšel leta 1988, nato pa še v obeh različicah na spletni strani nasprotne stranke po odkritju rokopisa v arhivih. Zdi se torej, da je bil ta članek ob svoji objavi na spletni strani vlagateljice revizije že dan na voljo javnosti, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

57. Edina težava bi lahko izhajala iz dejstva, da naj bi objava v zborniku domnevno izkrivila stališča nasprotne stranke, medtem ko naj bi bila objava na njeni lastni spletni strani dopolnjena z njenim distanciranjem od njenega članka, pri čemer vlagateljica revizije ni ponovila tega distanciranja. Na tem mestu bi torej lahko šlo za poseganje v moralne pravice nasprotne stranke, zlasti v njeno pravico do spoštovanja dela. Ker pa moralne pravice niso zajete z določbami Direktive 2001/29, so za presojo o tem v celoti pristojna nacionalna sodišča in ta presoja izhaja iz notranjega prava držav članic.

58. Če se Sodišče ne bi strinjalo z mojim predlogom odgovora na peto vprašanje za predhodno odločanje, bi predlagal, da se na šesto vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je moralo biti citirano delo že dano na voljo javnosti s soglasjem avtorja ali na podlagi zakonitega dovoljenja, kar morajo preveriti nacionalna sodišča.

Drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje

59. Iz odgovorov, ki jih predlagam za četrto in peto vprašanje za predhodno odločanje, izhaja, da uporaba dela na način, kot je vlagateljica revizije uporabila članek nasprotne stranke, obravnavan v postopku v glavni stvari, ni zajeta z izjemami od izključnih avtorskih pravic, ki jih je predvidelo predložitveno sodišče, to sta izjemi iz člena 5(3)(c) in (d) Direktive 2001/29. Vendar predložitveno sodišče prav tako želi izvedeti, ali bi lahko to uporabo upravičili preudarki, ki se nanašajo na spoštovanje temeljnih pravic vlagateljice revizije, zlasti njene svobode izražanja, zagotovljene s členom 11(1) Listine, in svobode medijev, navedene v odstavku 2 tega člena. To je predmet drugega in tretjega vprašanja za predhodno odločanje, za kateri predlagam, da se analizirata skupaj.

60. Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu želi izvedeti, ali svoboda izražanja in svoboda medijev pomenita omejitve ali upravičujeta izjemo od izključnih pravic avtorja, da dovoli ali prepove reproduciranje in priobčitev svojega dela javnosti, ali poseg v te pravice, če medijska hiša objavi njegovo delo v okviru razprave, ki zadeva vprašanja splošnega interesa.

61. Ti vprašanja sta enaki drugemu in tretjemu vprašanju za predhodno odločanje, ki ju je postavilo isto predložitveno sodišče v zadevi Funke Medien NRW²⁸ in so tudi v bistvu podobna šestemu vprašanju za predhodno odločanje, ki ga je postavilo to isto sodišče v zadevi Pelham in drugi²⁹.

²⁷ Uporaba za namene javne varnosti ali za zagotovitev pravilne izvedbe upravnih, parlamentarnih in sodnih postopkov. Glej sodbo z dne 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, točki 143 in 144).

²⁸ C-469/17, ki trenutno teče pred Sodiščem.

²⁹ C-476/17, ki trenutno teče pred Sodiščem. Drži, da se ta zadeva nanaša na umetniško svobodo, določeno v členu 13 Listine. Vendar je ta pravica le eden od konkretnih vidikov svobode izražanja.

62. V svojih sklepnih predlogih v zadevi Pelham in drugi sem predlagal, naj se v bistvu odgovori, da ker avtorska pravica že vsebuje meje in izjeme, s katerimi naj bi se izključne avtorske pravice uskladile s temeljnimi pravicami, zlasti s svobodo izražanja, je treba običajno spoštovati izbire zakonodajalca v zvezi s tem. Te izbire namreč izhajajo iz tehtanja temeljnih pravic uporabnikov del z avtorskimi pravicami in pravicami drugih upravičencev, ki so prav tako zaščiteni na podlagi temeljne pravice, to je lastninske pravice, določene v členu 17 Listine, v kateri je intelektualna lastnina izrecno navedena v odstavku 2 tega člena. To tehtanje izhaja iz diskrecijske pravice zakonodajalca, sodišče pa lahko sodeluje le izjemoma, če je kršena bistvena vsebina temeljne pravice.³⁰

63. Naj dodam, da bi lahko ideja, ki jo je mogoče razbrati iz tretjega vprašanja za predhodno odločanje, da se po sodni poti dopolni avtorsko pravo Unije z izjemami, ki niso določene v členu 5 Direktive 2001/29 in ki izhajajo iz preudarkov, povezanih s svobodo izražanja, ogrozila učinkovitost te pravice in uskladitve, na katero se nanaša. S tako možnostjo bi bil namreč v pravo Unije uveden neke vrste „pogoj poštene uporabe“, saj se je mogoče praktično pri vsaki uporabi del, ki posega v avtorsko pravico, tako ali drugače sklicevati na svobodo izražanja.³¹ Tako bi bila dejanska zaščita avtorskih pravic odvisna od poslušanja sodišč vsake države članice za svobodo izražanja, s čimer bi se vsi naporji za harmonizacijo spremenili v pobožno željo³².

64. To razlogovanje je po mojem mnenju mogoče v celoti uporabiti za obravnavani primer.

65. V uvodu v te sklepne predloge sem že poudaril pomen svobode izražanja in svobode medijev v demokratični družbi, zato ju na tem mestu ne bom obravnaval. Vendar ti svoboščini – tako kot vse temeljne pravice – nista absolutni niti neomejeni, kot to jasno izhaja iz člena 52(1) Listine ter člena 10(2) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), ki določata omejitve temeljnih pravic in pogoje uporabe teh omejitev. Avtorska pravica je lahko ena od teh upravičenih omejitev svobode izražanja,³³ pri čemer ta svoboščina načeloma ne prevlada nad avtorsko pravico, razen v primeru omejitev in izjem, ki jih določa samo avtorsko pravo.

66. Tako je treba na trditev vlagateljice revizije, da je za svobodo izražanja in svobodo medijev odločilno vedeti, kdo nadzira informacije, odgovoriti, da če so zadevne informacije priobčene v obliki dela, zaščitenega z avtorsko pravico, je avtor tisti, ki nadzira njihovo razkrivanje in kroženje, ob upoštevanju zgoraj navedenih omejitev in izjem.

67. Drži, da gre v položaju iz spora o glavni stvari za poseben primer, ker je avtor zadevnega dela politik, ker samo delo izraža njegova stališča v zvezi z vprašanjem splošnega interesa in ker je vlagateljica revizije to delo na sporen način priobčila javnosti v okviru razprave pred parlamentarnimi volitvami. Lahko si torej postavimo vprašanje, ali v obravnavanem primeru ne gre za položaj, podoben tistemu v zadevi Funke Medien NRW³⁴, v katerem sem predlagal ugotovitev, da avtorske pravice nemške države niso upravičevale iz tega izhajajočega posega v svobodo izražanja.

68. Vendar menim, da okoliščine obravnavanega primera ne morejo voditi k sprejetju podobne rešitve.

30 Glej moje sklepne predloge v zadevi Pelham ([dodati sklic], točke od 90 do 99).

31 Po navedbah Evropskega sodišča za človekove pravice pod svobodo izražanja spada na primer skupna uporaba datotek v okviru modela *peer-to-peer* (glej sodbo ESČP z dne 19. februarja 2013, Neij et Sunde Kolmisoppi proti Švedski, CE:ECHR:2013:0219DEC004039712).

32 Ta izraz je prevzet od A. Lucas v Lucas, A., Ginsburg, J. C., „Droit d’auteur, liberté d’expression et libre accès à l’information (étude comparée de droit américain et européen)“, *Revue internationale du droit d’auteur*, zv. 249 (2016), str. od 4 do 153, na str. 25.

33 Glej sodbo ESČP z dne 10. januarja 2013, Ashby Donald in drugi proti Franciji (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, točka 36).

34 C-469/17, ki trenutno teče pred Sodiščem.

69. Prvič, posebnost zadeve Funke Medien NRW³⁵ je v tem, da zadevno delo vsebuje redna zaupna vojaška poročila, v katerih so navedena zgolj dejstva³⁶ in da se je nemška država, ki ima avtorske pravice na teh poročilih, odločila, da varstvo teh dokumentov kot zaupnih informacij nadomesti z varstvom, ki izhaja iz avtorske pravice. Kar zadeva državo, se ta v utemeljitev svoje avtorske pravice ne more sklicevati na temeljno pravico, saj temeljne pravice pripadajo le posameznikom.

70. V obravnavani zadevi se ne izpodbija značilnost dela v smislu avtorskega prava, ki naj bi jo imel zadevni članek, imetnik avtorske pravice pa je fizična oseba. Ta oseba pa v nasprotju z državo ne razpolaga z instrumenti, kot je možnost uvrstitve dokumenta med zaupne, tako da do njega omeji zakonit dostop. Za fizično osebo je glavno, če ne celo edino sredstvo za varstvo njene intelektualne stvaritve avtorska pravica. Poleg tega ima ta avtor kot fizična oseba temeljno lastninsko pravico ter druge temeljne pravice, zaščitene iz istega naslova kot svoboda izražanja potencialnih uporabnikov njegovega dela. Omejitev te svobode izražanja, ki izhaja iz izključnih pravic zadevnega avtorja, je torej upravičena v tem smislu, da izhaja iz zaščite druge temeljne pravice. Treba je torej pretehtati te različne temeljne pravice, pri čemer je to tehtanje načeloma opravil zakonodajalec v okviru določb, ki urejajo avtorsko pravico.

71. Drugič, drži, da za nasprotno stranko, ki je opravljala funkcijo, za katero je bila izvoljena, veljajo zelo stroge zahteve, kar zadeva nadzor nad njenim javnim delovanjem, zlasti nadzor, ki ga izvajajo mediji. V nekaterih okoliščinah bi lahko ta nadzor morebiti upravičeval priobčitev članka nasprotne stranke javnosti brez njenega dovoljenja, če bi na primer želela prikriti njegovo vsebino.³⁷

72. Toda v obravnavanem primeru je nasprotna stranka delovala povsem pregledno, saj je sama na svoji spletni strani objavila obe različici svojega članka in tako vsakomur omogočila, da si ustvari mnenje o tem, koliko se ti različici medsebojno razhajata. Ta objava na spletni strani nasprotne stranke je poleg tega olajšala nalogo vlagateljici revizije, saj bi ta lahko dosegla svoj cilj zagotavljanja informacij s sredstvi, ki manj posegajo v avtorsko pravico, zlasti s citiranjem upoštevanih odlomkov obeh različic članka nasprotne stranke ali tako, da bi ustvarila hiperpovezavo na njeno spletno stran.

73. Kar zadeva argument vlagateljice revizije, da je distanciranje nasprotne stranke od svojega članka, in sicer z navedbo v obeh besedilih, objavljenih na njeni spletni strani, oteževalo objektivno dojetje bralca, zadostuje ugotovitev, da se ima avtor pravico distancirati od svojega dela. Ne menim, da bi to distanciranje, ki je le dodatna informacija, bralcu oteževalo objektivno analizo obeh različic zadevnega članka. Če je bralec dovolj seznanjen, da lahko primerja obe različici besedila, potem je tudi sposoben presojeti iskrenost takega distanciranja.

74. Ne prepriča me niti argument vlagateljice revizije, da hiperpovezava na spletno stran nasprotne stranke ni zadostna, ker je taka povezava nujno odvisna od vsebine ciljne strani. Ker ima vlagateljica revizije poleg tega v posesti članek nasprotne stranke, bi lahko vsekakor ukrepala, če bi nasprotna stranka odstranila zadevni članek s svoje spletne strani. Položaj bi bil tedaj z vidika svobode izražanja drugačen. Vendar ni bilo tako.

75. Nazadnje, tretjič, moje ugotovitve ne omajajo argument vlagateljice revizije, da cilj nasprotne stranke s sklicevanjem na pravice reproduciranja in priobčitve njenega članka javnosti dejansko ni bil zaščititi njenih izključnih premoženjskih avtorskih pravic, temveč zaščititi osebne pravice, vključno s pravicami, ki ne izhajajo iz njenega avtorstva tega članka. Toda te osebne pravice naj ne bi spadale na področje uporabe Direktive 2001/29 niti na področje uporabe prava Unije na splošno.

³⁵ C-469/17, ki trenutno teče pred Sodiščem.

³⁶ Za katera ni bilo dokazano, da so bila zaščitena z avtorsko pravico (glej moje sklepe predloge v zadevi Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2018:870, točka 20).

³⁷ Pogosto se kot primer položaja, v katerem morajo potrebe po javni razpravi prevladati nad avtorsko pravico, navaja odločba *Gerechthof Den Haag* (pritožbeno sodišče v Haagu, Nizozemska) z dne 4. septembra 2003, v zadevi, ki se nanaša na objavo dokumentov Scientološke cerkve (NL:GHSGR:2003:AI5638) (glej stališča, ki jih je o tej sodbi navedel M. Vivant v *Propriétés intellectuelles*, št. 12, str. 834).

76. Kolikor se namerava vlagateljica revizije sklicevati na izjemo od avtorske pravice, je treba pripomniti, po eni strani, da pogoj za uživanje navedene pravice ni ta, da avtor dejansko izkorišča svoje delo. Z avtorsko pravico, zlasti premoženjskimi pravicami, se avtorju zagotavlja ne le neovirana uporaba njegovega dela, temveč tudi zaščita pred izkoriščanjem tega dela s strani tretjih oseb, če avtor tega izkoriščanja ne dovoli. Toda vlagateljica revizije je s tem, da je na svoji spletni strani članek nasprotne stranke dala na voljo javnosti, ta članek izkoristila v smislu avtorskega prava.

77. Poleg tega je treba moralne avtorske pravice, tudi če ostanejo zunaj področja harmonizacije, izvedene z Direktivo 2001/29,³⁸ upoštevati pri razlagi določb te direktive, kadar se lahko z uporabo teh določb poseže v navedene pravice. Z Direktivo 2001/29 je bila avtorska pravica le delno harmonizirana. To pomeni, da se ne uporablja niti zunaj konteksta niti, kar izhaja iz same narave direktive, neposredno. Njene določbe je treba prenesti v notranje pravo držav članic, kjer te medsebojno vplivajo na druge določbe tega prava, med drugim določbe, ki urejajo moralne avtorske pravice. Tako se z razlago izjeme od premoženjske pravice avtorja ne smejo prezreti njegove moralne pravice z dopustitvijo svobodne uporabe dela že samo zato, ker zadevni avtor ne namerava gospodarsko izkoriščati tega dela, temveč želi zaščititi le svoje moralne pravice.

78. Dalje, če je treba argument vlagateljice revizije razumeti tako, da v primeru neobstoja gospodarske uporabe dela avtorska pravica nasprotne stranke, ki je izraz njene lastninske pravice, zaščitene na podlagi člena 17 Listine, ne upravičuje iz tega izhajajoče omejitve svobode izražanja, naj pripomnim, da položaj v obravnavani zadevi ni enak položaju v zadevi Funke Medien NRW, v katerem sem predlagal podobno razlogovanje,³⁹ in sicer iz razlogov, navedenih v točkah 69 in 70 teh sklepnih predlogov.

79. Poleg tega je treba pri uravnoteženju temeljnih pravic strank iz spora o glavni stvari upoštevati ne le lastninsko pravico nasprotne stranke, temveč tudi druge temeljne pravice, ki bi lahko morebiti obstajale. Dogodek, zaradi katerega je nastal spor o glavni stvari, je soočenje nasprotne stranke z njenimi preteklimi prepričanji v zadevnem delu. Nasprotna stranka je želela s svojo tožbo ohraniti izključno pravico, kar zadeva priobčitev tega dela javnosti, da bi lahko ob tej priobčitvi dodala navedbo, da se je distancirala od prepričanj, navedenih v tem delu. Člen 10 Listine pa določa svobodo mišljenja, ki v skladu z izrecno navedbo te določbe „vključuje svobodo spreminjanja [...] prepričanja“.⁴⁰ Ne vidim razloga, da se ta pravica ne bi priznala politikom. Kako bi lahko torej nasprotna stranka učinkovito izvajala svojo svobodo spreminjanja prepričanja, če se lahko članek, ki vsebuje njena pretekla prepričanja, prosto objavi pod njenim imenom in brez navedbe o distanciranju, kar v javnosti zbudi domnevo, da gre za njena sedanja prepričanja?

80. Nasprotna stranka torej upravičeno štiti svoje pravice, ki izhajajo iz Listine,⁴¹ s pravnimi instrumenti, ki jih ima na voljo, v obravnavanem primeru z avtorsko pravico. Če to izvede v okviru zakona, ne gre za zlorabo, iz tega izhajajoče omejitve za svobodo izražanja vlagateljice revizije pa ni mogoče šteti za neupravičeno.

81. Predlagam torej, da se na drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da svoboda izražanja in svoboda medijev ne pomenita omejitve in ne upravičujeta izjeme od izključnih pravic avtorja, da dovoli ali prepove reproduciranje ali priobčitev svojega dela javnosti zunaj omejitev in izjem, določenih v členu 5(2) in (3) Direktive 2001/29, niti posega v te pravice. Enako velja tudi v položaju, v katerem avtor zadevnega dela opravlja javno funkcijo in so iz tega dela razvidna njegova prepričanja o vprašanih splošnega interesa, če je to delo že na voljo javnosti.

³⁸ Glej uvodno izjavo 19 Direktive 2001/29.

³⁹ Glej moje sklepne predloge v zadevi Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2018:870, točke od 58 do 61).

⁴⁰ Ista pravica je navedena v členu 9(1) EKČP, njegovo besedilo pa je v bistvu enako besedilu člena 10(1) Listine.

⁴¹ Na tem mestu ne bom načeval razprave o vprašanju, ali javna objava spremembe prepričanj še ostaja na področju uporabe člena 10 Listine ali pa spada na področje uporabe njenega člena 11.

Predlog

82. Glede na vse zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), odgovori:

- (1) Države članice so zavezane v svojem notranjem pravu zagotoviti varstvo izključnih pravic iz členov od 2 do 4 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, pri čemer se lahko te pravice omejijo samo v okviru uporabe izjem in omejitev, ki so izčrpno določene v členu 5 navedene direktive. Države članice pa lahko prosto izbirajo načine, ki se jim zdijo primerni za izpolnitev te obveznosti.
- (2) Člen 5(3)(c) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da uporaba književnega dela v okviru poročila o aktualnih dogodkih ne spada pod izjemo, določeno v tem členu, če je treba za izpolnitev cilja te uporabe to delo delno ali v celoti prebrati.
- (3) Člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da izjema citata, navedena v tej določbi, ne zajema položajev, v katerih je delo brez dovoljenja avtorja v celoti dano na voljo javnosti na spletni strani v obliki datoteke, do katere je mogoče samostojno dostopati in jo prenesti, kar pomeni, da uporabniku ni treba poseči po izvornem delu.
- (4) Svoboda izražanja in svoboda medijev, določeni v členu 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, ne omejujeta in ne upravičujeta izjeme od izključnih pravic avtorja, da dovoli ali prepove reproduciranje ali priobčitev svojega dela javnosti zunaj omejitev in izjem, določenih v členu 5(2) in (3) Direktive 2001/29, niti posega v te pravice. Enako velja tudi v položaju, v katerem avtor zadevnega dela opravlja javno funkcijo in so iz tega dela razvidna njegova prepričanja o vprašanih splošnega interesa, če je to delo že na voljo javnosti.